

„Tu máš knihu a jdi“

Autor: Mgr. Jana Černá

Číslo: roč. 3, č. 1/2017

Rubrika: Objevujeme

Klíčová slova:

knihovny, čtenářství, Jiří Mahen, dětská oddělení knihoven

Jaké jsou knihovny dnes? Moderní. Naplňují potřeby svých uživatelů více než knihovny minulého století. Kdo stál u zrodu dětských oddělení knihoven a jak si je představoval? A naplnila se jeho představa? Pojďme se začít a zamyslet nad milníky dětských oddělení očima Jiřího Mahena.

„Tu máš knihu a jdi,“ byl častý dobový názor knihovníků na jednání s dětskými čtenáři v knihovnách v Mahenově éře. „Jen žádné hraní s děcký!“

Mahenova představa byla zcela jiná

Do čítárny a do knihovny chodí děti do 12 let. Od 12 let smějí děti do veřejné knihovny. Do čítárny není zapotřebí žádná legitimace. Knihy z knihovničky se půjčují na legitimace, které byly vystaveny s vědomím rodičů. Legitimace nestojí ani haléř, jde jenom o to, aby někdo ručil za půjčené svazky a aby děti přivykaly pořádku veřejné knihovny, kam budou později docházet. Otevírací doba by měla být denní 14 - 19 hodin. Obsluhovat by měla jedna asistentka. Vše by se mělo odehrávat v samostatné místnosti s pěknou uměleckou výzdobou, dostatkem židlí, stolků a umyvadel. V čítárně by se měly konat pohádkové hodiny. V dopise zaměstnankyni knihovny Mahen píše, že čítárna by měla sloužit i dětem od 6 do 8 let, měla by mít místnost pro pohádky a „zvláštní kout s vystřihováním obrázků pro neposedy“. Dětská knihovna by měla mít tři místnosti s jednou půjčovnou, s jednou čítárnou a s další čítárnou pro menší děti.

Školní čítárny

Za velmi důležité považoval školní čítárny, kde by se děti oprostily od školy a naučily by se vzdělávat samy sebe. I když by vše nenápadně řídil moderní učitel, dítě by se nenásilným způsobem vychovávalo pomocí obrázků v časopisech, příběhův vzněcujících fantazii a naučných knih. Děti by často mohly být i bez dohledu, aby si pořádek udělaly samy, Mahen by je nechal vést i pokladní záznamy, aby si uvědomily, že „knihy a časopisy nepadají z nebe“ a že je třeba s nimi podle toho zacházet. Probouzelo by se i sociální vědomí - číslo oblíbeného časopisu nevyšlo, protože sazeči stávkovali, časopis přestal vycházet, neboť měl málo předplatitelů. Z těchto „čítárenských společností“ mohla by se časem vyvinout velká rodina, která by daleko intenzivněji než ve třídě nesla onemocnění či neštěstí některého člena. Škola by měla s veřejnou knihovnou spolupracovat. Neměla by se domnívat, že jen ona je tu k tomu, aby vychovávala, ale měla by vychovat mladé lidi k vědomí, že výchova je celoživotní proces. Učitel by jim měl vštípit, že to, co se naučili ve škole, je jen zlomek základních a všeobecných poznatků, v životě toho budou potřebovat mnohem více. Právě u mládeže je důležitý výběr „tvořivé literatury, která si všímá současného dění, psychologických dispozic mládeže a hledí do budoucna“.

Mahen, obklopený dětmi v krásně vybavené místnosti. Všude pěkná umělecká výzdoba, plno židlí, stolků a umyvadel - a ovšem květin. Děti pobíhají kol regálů, prohlížejí si knihy. Jiné se přehrabují v lístkovém katalogu, vypisují si značky a odbíhají k policím, aby si vytáhly vytoužený svazek. Některé rozmlouvají s Mahenem. Ptají se ho, proč je to v knize tak a ne jinak. A on jim vysvětluje, radí... A zatím nové děti přicházejí, odevzdávají knihy hned u vchodu usměvavě slečně a běží vesele

k umývadlům. A ti, co si již vybrali, odcházejí s pozdravem. Všude radost, ruch, život, práce!

Postačí nám Mahenova slova, z nichž sálá opravdovost a odpovědnost. „Jenom nepěstovat žádné „dětičky“ v knihovnách! Starat se OPRAVDU o dospělé a o děti. Pracovat v dětech pro budoucnost národa!“

Zdroje

- MAHEN, Jiří. *Knížka o čtení praktickém*. 2. vyd. Brno: St. Kočí, 1924. 119 s.
- MAHEN, Jiří. *Nutnosti a možnosti veřejných knihoven*. Brno: Kočí, 1925. 46 s.
- *Knihovna jako instituce národní : anketa o veřejných knihovnách*. Vyškov: Spolek veřejných obecních knihovníků, 1928. 150 s.
- MAHEN, Jiří: Dětské čítárny a knihovny. *Československá škola a výchova*. Brno 1928, s. 44-51.
- HRDLIČKA, Rudolf: Nechte maličkých přijít...! (Památce Mahenově). *Časopis čs. knihovníků*, roč. 20, 1941, č. 4, s. 132-133.
- Dopis slečně Jelínkové z 23. 8. 1934. Archiv Mahenova památníku.

Citace

ČERNÁ, Jana. „Tu máš knihu a jdi“. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. roč. 3, č. 1/2017 [cit. 2017-3-17].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/tumasknihu.
ISSN 2336-727X.